

Nr 5

Utlåtande i anledning av väckta motioner om forskning rörande ungdomens situation i dagens samhälle.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 582 av herr *Thorsten Larsson m. fl.* och II: 685 av herrar *Boo* och *Larsson* i Borrbý hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära att Kungl. Maj:t må föranstalta om åtgärder för en grundläggande och kontinuerlig forskning om ungdomens situation i dagens samhälle i det syfte som angivits i motionerna.

I motionerna anföres, att samhället undergår en snabb utveckling, vilket bl. a. medfört att uppfostringsfrågorna nu är av en helt annan natur än förr. Slitningar mellan generationerna uppstår. Ungdomen själv befinner sig i en helt ny situation, bl. a. genom den stora omflyttningsprocess som pågår. Den får ej det stöd från föräldrarna som krävs, och föräldrarna vet mycket litet om de problem som möter ungdomen i den nya miljön. Allt fler går nu i skolor med heldagsundervisning, och de problem som därvid uppkommer är likaså okända för de flesta föräldrar. Massmedia, inte minst TV, påverkar ungdomen, men man vet föga om de konfliktsituationer detta kan medföra gentemot den gamla familjens normer.

Från samhällets sida görs mycket för att korrigera och återanpassa. Erfarenheten har också visat, att den förebyggande verksamheten är både effektiv och billig. Det är mer betydelsefullt än någonsin att ungdomen ges en fostran till kritiskt värderande, självständigt tänkande individer. Speciellt inom föreningslivet ges möjligheter härtill. Samhällets stöd i detta sammanhang är troligen alltför ringa.

Ungdomsfostran bör ses som en friskvård. Det ligger emellertid alltför mycket av »tro» bakom de åtgärder som vidtas. Man vet för litet om var insatsen skall sättas in. En forskning om ungdomens situation i dagens samhälle borde avsevärt underlätta ställningstagandena och ge samhällsinsatserna en bättre inriktning och omfattning. Ett par under förra året genomförda undersökningar nämns som exempel på forskning som kan ge bättre kunskaper om förhållandena. Den forskning 1962 års ungdomsutredning bedriver är värdefull men berör endast begränsade områden och är att uppfatta som temporär.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motion II: 685. *Bihang till riksdagens protokoll 1965. 11 saml. Nr 5—9*

Utskottet

Motioner med enahanda yrkande och i allt väsentligt samma motivering som de här förevarande behandlades av utskottet vid förra årets höstriksdag. I sitt utlåtande över motionerna (nr 57/1964) hänvisade utskottet bl. a. till vissa av 1964 års riksdag antagna riktlinjer för det statliga stödet till ungdomsverksamheten, innebärande att stöd i vidgad utsträckning skulle lämnas till det personlighetsutvecklande och samhällsfostrande arbetet och icke på samma sätt som tidigare inriktas huvudsakligen på verksamhet som avser att förebygga missanpassning. Motionärerna hade bl. a. hävdad att ungdomsvården i högre grad än tidigare varit fallet borde vara en »friskvård». Utskottet framhöll också att statsmakterna vid upprepade tillfällen betonat att skolans personlighetsutvecklande uppgift finge ses som en av de grundläggande principerna i det nya skolväsendet. Detta statsmakternas ställningstagande bekräftades vid samma riksdags behandling av propositionen nr 171/1964 angående reformering av de gymnasiala skolorna.

Utskottet förmenade att de av statsmakterna godkända, ovan berörda principerna för stödet till ungdomsverksamheten och för skolundervisningens inriktning låg väl i linje med i motionerna anförda allmänna tankegångar om behovet av en fostran av ungdomar till kritiskt värderande, självständigt tänkande individer.

I fråga om det i motionsyrkandet framförda förslaget angående en grundläggande och kontinuerlig forskning beträffande ungdomens situation i dagens samhälle framhöll utskottet att forskning redan bedrevs i icke obetydlig omfattning och att förslag till ytterligare forskningsuppgifter förelåg. Utskottet anförde som exempel härpå de synpunkter och uppgifter som 1962 års ungdomsutredning redovisat i sitt betänkande om stöd åt ungdomsorganisationernas centrala verksamhet (SOU 1963: 67) och hänvisade vidare till ett par utredningar som avslutats efter det motionerna väckts och remissbehandlats (»222 stockholmspojkar» samt »Självdeklarerad brottslighet bland skolbarn i Stockholm»). Såväl betänkandet som nyssnämnda utredningar angav många uppslag till fortsatt forskning, avseende icke blott den missanpassade ungdomen utan ungdomen i dess helhet. Utskottet underströk vikten av att sådana uppslag tillvaratogs och ansåg sig kunna förutsätta att så skulle komma att ske liksom att de ovannämnda principerna för ungdomsverksamheten skulle bli vägledande även för forskningsarbetet.

Utskottet framhöll avslutningsvis att motionärernas önskemål redan synes vara i väsentlig utsträckning tillgodosedda och avstyrkte motionerna, vilka icke föranledde någon riksdagens åtgärd.

Såvitt utskottet kunnat finna har under den tid av omkring tre månader som förflutit sedan riksdagen prövade förevarande frågor icke inträffat någon omständighet som bör föranleda ett ändrat ställningstagande från riksdagens sida. Utskottet får således hemställa,

att de likalydande motionerna I: 582 och II: 685 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 2 mars 1965

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Sörlin, Eric Gustaf Peterson, Enarsson, Hellebladh, Oscar Carlsson*, Svanström*, Hedlund, Hübinette*, Yngve Persson, fru Olsson*, herrar Torsten Hansson* och Kilsmo*;

från a n d r a kammaren: fru Eriksson i Stockholm, fru Jäderberg, herrar Svensson i Kungälv, Lundmark*, Rimås, Wikner, Börjesson i Glömminge*, Nilsson i Bästekille, Gustafsson i Uddevalla*, Gustafsson i Stenkyrka, Nilsson i Agnäs och From.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Svanström* och fru *Olsson* samt herrar *Kilsmo*, *Rimås*, *Börjesson* i Glömminge och *Gustafsson* i Stenkyrka, vilka ansett att utskottet bort anföra och yrka följande:

I förevarande motioner hemställes om åtgärder för en grundläggande och kontinuerlig forskning om ungdomens situation i dagens samhälle. Utskottet delar motionärernas mening att en sådan forskning är nödvändig. Den forskning som nu sker på ungdomssidan är värdefull men är otillräcklig och sysslar inte med de problem som toges upp i den aktuella motionen.

Motionärerna pekar på den situation som dagens ungdom befinner sig i. Samhällets snabba förändringar har försatt ungdomen i en situation som är väsentligt olik den som den nuvarande föräldragenerationen upplevde i sin barndom och ungdom. De stora problem som strukturomvandlingen och befolkningsomflyttningen förorsakar ungdomen bör noggrant utredas.

Stora krav ställs på den fostran till goda samhällsmedborgare, vilken måste vara målet för hem, skola och föreningsliv. Motionärerna pekar också på de stora insatser som samhället gör för att korrigera och återanpassa ungdom samt för att förebygga brott. Den mot brott och asocialitet riktade förebyggande verksamheten är som motionärerna framhåller både billig och effektiv.

Utskottet stöder motionärernas mening att en positiv ungdomspolitik måste föras. Målet för ungdomsverksamheten får inte begränsas till att motverka asocialitet. Den uppfattning om ungdomsfostran i form av en friskvård som framföres av motionärerna delas av utskottet.

De ställningstaganden som görs när samhällets insatser skall utformas måste ha en grundläggande forskning som bakgrund. För närvarande beslutas en del av statens insatser med enbart antaganden och tro som bakgrund. De pengar som satsas bör komma till användning på bästa möjliga sätt. Genom en grundlig forskning skulle man kunna skapa underlag för en genomtänkt och konsekvent utformning av samhällets samlade insatser för ungdomen.

I det remissvar som socialstyrelsen tidigare lämnat i denna fråga påpekas att viss forskning redan påbörjats. Socialstyrelsen anför att, ehuru det forskningsarbete som redan äger rum delvis berör de i motionerna angivna frågeställningarna, det likväl vore värdefullt om ramen för forskningsarbetet skulle kunna vidgas. Från sociologiska institutionen vid Stockholms universitet har anförts att särskilt ungdomarnas attitydbildning under puberteten och adolescens bör göras till föremål för systematiska studier.

Utskottet är medvetet om det goda syfte och det värde som finns i statens ungdomsråds föräldraupplysningskampanj och andra liknande kampanjer. För att mera vittsyftande åtgärder skall kunna vidtagas behöver samhället dock ha en grundläggande forskning om ungdomens situation i dagens samhälle.

1962 års ungdomsutredning tangerar i en del av sina undersökningar de i motionen berörda problemen och har hittills lagt fram resultatet av vissa undersökningar. De uppslag till forskning som kan komma från sådana undersökningar bör tillvaratagas och placeras in i ett större forskningsprogram om ungdomens situation.

De direktiv som ungdomsutredningen fått täcker emellertid inte de i motionerna framförda kraven, varför en grundläggande och kontinuerlig forskning om ungdomens situation i dagens samhälle är nödvändig och önskvärd.

Under återopande av det ovan anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 582 och II: 685 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära att Kungl. Maj:t föranstaltar om åtgärder för en grundläggande och kontinuerlig forskning om ungdomens situation i dagens samhälle i det syfte som angivits i motionerna.